

**Arnoldi Corvini â Belderen, Batavi, Jcti quondam
Consummatissimi, Consilarii Electoralis & Professoris
Moguntini Publici, &c. Tractatus Geminus De Personis
Atque Beneficiis Ecclesiasticis Sive ...**

opus posthumum, diu desideratum, nunc demum excusum, & indice
locupletissimo instructum

De personis ecclesiasticis

Corvinus van Beldern, Arnold

Francofurti ad Moenum, 1708

VD18 10184902

De Subdiaconis. Tit. 6

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62002](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62002)

pora. Frequens ejus, regulæque ejus in eo mentio. *Barbos. jur. Eccl. univ. lib. 1. cap. 36. num. 11.*

Fuerunt etiam multo infrequentiores Diaconissæ antiquitus in Occidente, quam in Oriente. Vix enim Rituales antiqui seu Sacramentaria earum faciunt mentionem. Petrus Pictaviensis primus Lombardi commentator in *Gloss. sup. sentent. lib. 4. dist. 20. lit. F.* septem distinguens velorum genera, unum tribuit Diaconissis, sed desuisse scribit. *Est, inquit, velum ordinationis in Diaconissis quadragesimo anno, sed abiit in desuetudinem.*

TITULUS VI.

De Subdiaconis.

SUMMARIA.

1. Subdiaconatus ordo an Sacramentum, olim dubium.	6. Consecratus ut sit calix, an necessarium.
2. Ut an ei annexus calculatus.	7. An tota materia absoluitur in traditione Ejus.
3. An circa eum possit dispensare Papa.	8. Subdiaconatus qua forma.
4. Ad Subdiaconum quaetas requisita.	9. An manus impositio de substantia.
5. Que hujus Ordinis materia.	10. Subdiaconorum quod officium.

Subdiaconi, (de quibus nunc loquendum,) dicuntur Græcè Hypodiaconi; quasi subministrantes Diaconis. *can. Cleros vers. Hypodiaconus. dist. 21.*

An ordo illorum sit Sacramentum controvertitur; T t Affirmant,

Orvinus
Personis
nes, Ecclesiæ

32 IV.
32

Affirmant plurimi, ut & nos in titulo proximè præcedenti fecimus; cum *Dd. ibi relatis*. Negant alii: Nec absurdè. Nixi auctoritate Amalarii Fortunati & S. Ambrosii; ab eo in *sua sententia confirmati*. lib. 2. de offic. Ecclesiast. cap. 6. Dicit Papa Urbanus II. in Concilio Beneventano, ut citatur apud Ivonem in *Decretò*, part. 5. cap. 74. Nullus in Episcopatum erigatur, nisi in sacris Ordinibus religiose vivens inventus est. Sacros autem Ordines dicimus Diaconatus & Presbyteratus. Hos siquidem solos primitivè legitur Ecclesia habuisse. Super his solis præceptum Apostolorum habemus. Subdiaconos verò, quia ipsi altaribus ministrant, opportunitate exigente, concedimus; sed rarissimè, si tamen optata sint religionis & scientiæ. Quod ipsum sine Romani Pontificis, vel Metropolitanæ licentia non fiat. Vide *can. ult. dist. 60* Hugo à S. Victore lib. 2. de Sacrament. fidei, part. 3. cap. 13. alludens ad dictum Canonem, ait; Sacri Canones definiunt, nullum in Episcopatum erigendum, nisi qui prius in sacris Ordinibus religiosè fuerit conversatus. Sacros autem Ordines Diaconatus & Presbyteratus tantum appellandos censent, quia hos solos legitur primitivè Ecclesia habuisse, & de his solis præceptum habemus Apostolicum, &c. Concordat Magister Sermonum lib. 4. dist. 24. lit. J. & Petrus Blesensis serm. 47.

Contra tamen Subdiaconatum esse Sacramentum à Christo Domino institutum probant & Doctores & auctoritates supra titulo de Sacramentis relati: nec non Vasqu. 3. p. disput. 238. cap. 2. ad princ. *Et de Sacram. dist. 20. de Ordine. dub. 3. aliique alleg. per Barbosa Jur. Eccles. univ. lib. 1. cap. 37. num. 2.* Dicunt de huiusmodi Subdiaconatus ordine loqui Auctores, qui Apostolorum temporibus aut non diu post floruerunt. Allegant Cyprianum lib. 2. epist. 10. & lib. 4. epist. 5. & lib. 5. epist. 14. & Euseb. lib. 6. *Histor. cap. 33.* & Canonem Apostolicum. 40.

Dici possent, cum Morino de sacris ordination. part. 3. exercit. 11. cap. 5. non esse quidem Sacramentum verum, esse tamen Juris Apostolici, imò & divini; vel *cam Barbosa lib. 1. Jur. Eccles. univ. cap. 37. num. 12.* Subdiaconatum inter Sacros & majores Ordines non semper fuisse computatum. Et enim in primitivè Ecclesia non reputabatur Ordo sacer: *d. can. nullus. dist. 60. can. quicumque. ubi Glossa*

vers. ad Diaconi. dist. 77. can. ministri. dist. 81. Dd. per text. in c. à multis. de atate & qualit. ord. Boët. Epo. in comment. ad c. Clericus. 6. num. 6. de vita & c. honest. Cleric. Quod confirmari voluit post. S. Thomam. in addit. ad 3. part. q. 37. art. 7. Doctores ferè omnes, & inter eos Bellarm. tom. 2. lib. de sacram. Ord. cap. 7. vers. respondeo. etiam ratione ea, quod in Concilio Lao: dicensi cap. 21. non permittatur Subdiaconis ingrefus in Sacramentum, nec vasorum Dominicorum contactus; cum tamen constet, ab aliis quam Sacratissimis hominibus, vasa sacra non debere tangi. teste Stephano I. in epist. ad Hilarium. Sixto I. in epist. 1. de qua in 2. tom. Concil. Sylvestro in Synodo Romana. art. 1. can. 9. in d. tom. I. Concil. text. in can. nullus. dist. 24. can. sacratas. dist. 23. can. sancta. de consecra. dist. 1. Non tamen ea, propter ordinationis materiam (de qua statim) est sufficiens; secundum dict. Barbos. d. lib. & cap. num. 15. allegant. Vasquez; in 3. part. disput. 238. cap. 6. Sebast. Cesar. in relect. de Eccles. Hierarcb. part. 2. disput. 10. §. 1. Sufficiens hæc: Nempè, Sacerdo ordo dicitur tantum ille qui annexum habet continentia votum. Turrecrem. in can. erubescant. dist. 3. Abb. in d. c. à multis. quod Subdiaconatus non habuit olim: Dd. ad can. nullus in Episcopum. dist. 60. ubi Turrecrem. & in d. c. à multis. & c. miramur. de servis non ordinand. Ergo. Sebast. Cesar. d. §. 1. num. 10.

Proinde Subdiaconi olim uti potuerunt matrimonio ante Ordines contracto; Petr. Gregor. in syntagm. Jur. Univ. lib. 16. cap. 7. num. 9. Sebast. Cesar. d. dist. 10. §. 2. num. 2.

Sed hoc, succedentibus temporibus, cum Subdiaconatus inceptor reputari ordo sacer, antiquatum, & antiquæ illi consuetudini utendi matrimonio ante Ordinem hunc susceptum contracto, fuit derogatum; d. c. à multis. can. erubescant. dist. 3. can. placuit. dist. 32. can. ante triennium. can. Episcopos. dist. 131. & continentiam annexam habere incepit Subdiaconatus Ordo: Sed quando, incertum. Probabile à Constitutionibus Papatum Gregorii Magni in d. can. ante triennium. lib. 1. epist. 42. atque Urbani II. in d. can. erubescant. secund. Gloss. & Innocent. in c. miramur. de servis non ordinand. Capetum in tract. de perpè. castit. Sacerdot. cap. 7. In Hispania à Concilio Eliberitano can. 33. ubi Placuit in totum prohibere Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, & Subdiaconi-

Orvinus
Personis
nes, Ecclesiarum
G IV
32

diaconibus, postis in ministerio, abstinere se à conjugibus suis, & non generare filios. In Gallia à Concilio Turonensi, non primo; quod can. 2. ultra Diaconos calibatim non urget; ut nec Arelatense; can. 9. sed fecundo; quod statuit can. 20. sic: Si inventus fuerit Presbyter cum sua Presbyteria, aut Diaconus cum sua Diaconissa, aut Subdiaconus cum sua Subdiaconissa, annum integrum excommunicatus habeatur, & deponatur ab omni officio Clericali, inter Laicos se observare cognoscat, eo tamen remisso, ut inter Lectores in Psallentium choro colligatur. Concordat Concilium Antisiodorense can. 21. ubi ait; Non licet Presbytero in lecto post acceptam benedictionem cum Presbyteria sua dormire nec in peccato carnali misceri, nec Diacono, nec Subdiacono.

Votum ergo castitatis ex tunc appellari coepit illud, quod Ecclesia Ordinibus sacris suo annexit præcepto. ut in can. de his. dist. 28. un. de voto. in 6. & Extrav. Antiqua. de voto Johannis. XIII.

Cujus obligatio non venit immediatè ex constitutione Ecclesie, ut volunt, Dec. in c. at si Clerici. in princ. num. 235. vers. de judic. Bonifac. in Clem. un. in fin. de consang. & affin. aliq. sed ex voto proprio non expressè; sed ipto facto, & tacitè emisso. Licet enim Ecclesiam minem possit absolute cogere ad continentiam, eò quod res sit materia consilii; can. integritas. 32. qu. 1. potuit tamen Ordini Sacro, quæ conferret, apponere & conditiones & Leges illi convenientes. Glossa in c. conjugatus. verbo continentiam. de convers. conjugat. Domin. in c. un. de voto in 6. num. 5. & ibi Franc. num. 1. Hostiens. in c. cum olim de Cleric. conjugat. num. 1. ubi Abbas. num. 4. Cardin. in fine. & Imola. num. 7. Gutier. lib. 2. Canon. cap. 7. num. 2. aliq. alleg. per Barbof. lib. 1. jur. Eccles. univ. cap. 37. num. 25.

3 Ex quo patet, contra quam volunt Turrianus lib. 2. de Eccles. Charact. Vibalduf & alii; Papam cum Subdiacono, nec non Diacono, Presbytero, Episcopo, dispensare posse, ut matrimonium contrahant. secund. S. Thom. 2. 2. qu. 88. arr. 11. ubi Cajetan. vers. ad hoc breviter. Joan. Faber. in rubr. Cod. de Episcop. & Cler. num. 14. Borgas. de irregular. part. 6. rubr. de sponsal. & matrim. num. 7. & 11. Barbof. de offic. & Potest. Episc. part. 2. alleg. 15. num. 11. 22. cum seq. Cum, ut ostensum; calibatim Sacro Ordini non fuerit jure divino adjunctus. S. Thom. & Cajetan.

& Cajetan. d. loco. Claud. Spens. lib. 1. de continent. Sacerdot. cap. 3. Syl. vof. in summa. verb. Matrimonium. §. num. 12. vers. secundum. Bellarm. lib. 1. de Cleric. cap. 18. Capet. d. tract. cap. 35. Henric. in sum. lib. 10. cap. 14. §. 16.

4
Circa etatem ad Subdiaconatum requisitam variatum fuit; Con-
stitutum antiquitus in VI. Synodo cap. 15. per can. Subdiaconos. dist. 77.
Vicennii; postea in Concilio Viennensi à Clem. V. Clem. ult. de etat. &
qualit. ordinand. annorum octodecim; demum Concilio Trident. sess.
24. de reform. cap. 12. Viginti duorum. Quorum ultimus an debeat
esse completus, an, sufficiat inceptus, non conveniunt Doctores;
Illud sustinet, in tantum ut diei unius defectum obitare puter, Macha-
do in suo perfero Confessor tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 7. docum. 3. num.
3. Hoc Gutier. Canon. lib. 1. cap. 26. num. 8. & Leo in Thesuro fori
Ecclesiast. part. 1. cap. 4. num. 31. aliique relati per Barbof. d. lib. & cap.
jur. Eccl. Univ. num. 3.

Promotio ad Subdiaconatus Ordinem fieri non debet, nisi post
lapsam anni à postremi gradus Ordinum minorum susceptione; nisi
necessitas, aut, Episcopi judicio; aliud exoptulet Ecclesie utilitas,
Secundum Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 11. vers. hi verò.

5
Materia porro ordinationis Subdiaconi; quæ sit, quæque ejus for-
ma; non uniformem habemus Doctorum sententiam: De utraque vide-
bimus, & quidem primò de Materia, deinde de Forma. Illas, secun-
dum Doctorum Scholasticorum partem maximam, consistit in tradi-
tione calicis vacui; cum patina superposita, facta ab Episcopo: S. Tho-
mas. in 4. dist. 25. qu. 1. art. 1. ad 1. Durand. in ration. divin. offic. lib. 2.
cap. 8. num. 3. Rodulph. Cupers. in repet. c. oportebat. dist. 97. in §. Sub-
diaconatus Ordo. art. 1. Vasqu. tom. 3. in 3. part. disput. 236. cap. 3. &
tom. 4. disput. 238. cap. 5. Coninck. de Sacrament. qu. 20. de Ordin. dub. 7.
concl. 4. Comitol. respons. moral. lib. 2. qu. 52. Layman. in Summa Theo-
log. Moral. lib. 5. tract. 9. cap. 5. num. 3. Barbof. d. tract. de offic. & potest.
Episcopi part. 2. alleg. 14. num. 3.

6
Ancalix debeat esse consecratus, an verò sufficiat non consecratus;
discrepant Doctores Scholastici; Illud affirmant, Sylvester in Summa
verbo Ordinatio. 2. §. 4. vers. 13. Fornar. de Ordine. cap. 2. §. 6. ad fin.
Molfes.

Orvinius
Personis
nell' Ecclesia

G IV
32

Moltes. in *Sum. Theolog. Moral. tract. 2. cap. 8. num. 23.* Hoc aliter
 unt alii; sed invigilandum dicunt Episcopo, ne calice non consecra-
 titur; cum non sine maxima causa sit constitutum, ut consecrentur
 calices, & non tractentur, nisi à personis sacris. *can. in sancta. de con-
 crat. dist. 1. Post Sor. Mart. de Ledesma. & Eman. Sa. Henric. in sum. lib.
 10. cap. 5. in comment. lit. F. & cap. 8. §. 3. Bonacin. de Sacram. dist. 8.
 qu. 7. un. punto 3. num. 2.*

Quod autem dicta traditio, *Subdiaconatus sit materia*, negari non
 potest; quum & Pontificale Romanum, & antiqui libri rituales o-
 mnes Latini; & Concilium Carthaginense IV. *cap. 5. relat. in can. Sub-
 diaconus. dist. 23.* & Concilium Florentinum, *sub Eugenio IV. in decro-
 Fidet. post ult. sess. §. sextum Sacramentum.* id testentur evidenti-
 ratioque ipsa, ab eodem Concilio Carthaginensi & Libris ritualibus
 adnotata evincat. *Idem enim, aiunt, hac instrumenta illi traduntur, quo
 manus impositionem non accipit.*

Est ergo Subdiacono hac traditio *perpetua* loco.

7 Sed an calicis vacui & patene vacue traditio, sit Subdiaconatus
 materia integra, dubitari potest; non innumeris.

8 Negat Medina, *lib. 1. de continentia. cap. 44. addit tunicam, man-
 pulum, librumque Epistolarum* ab Episcopo in illa Ordinatione tradi-
 Quæ etiam, si excipias tunicam, est sententia Sighardi, Episcopi Cas-
 monentis: teste Durando. *in Ration. lib. 1. cap. 1. num. 4. & cap. 8. num.
 16.* Et Morino *de Sacris Ordinat. exercit. § 2. cap. 1. num. 3.* non vidi-
 tur improbabilis. Quum enim ista, ex Ecclesiæ pendeant institutio,
 quid impedit diversas caeremonias, temporibus & occasionibus diversis
 à Summo Pontifice, aut Conciliis esse institutas.

Improbabilis omnino Vigouerii *in Summa Theolog. Institut. cap.
 16. §. 6. vers. 1.* & paucorum aliorum sententia; existimantium hanc
 Ordinis materiam in sola libri Epistolarum traditione esse sitam. *Ba-
 b. sa. d. Jur. Eccles. univ. lib. 1. cap. 37. num. 9.* Est enim traditio illius
 Libri Apostolici in Subdiaconi ordinatione, Ecclesiæ institutio recepta,
 cujus mentionem non faciunt, nec Concilium Carthaginense, nec
 Ritualia antiqua, nec Isidorus *de Officiis Ecclesiasticis*, nec Rabanus
 Maurus *in instit. Clericor.* licet Ordinum caeremonias & eorum ma-

nia sigillatim explicent. Imò Amalarius *lib. 1. de officiis cap. 11.* discre-
tè negat ante annos octingentos hanc caeremoniam in Subdiaconorum
ordinatione adhiberi; Et Micrologus *cap. 8.* qui Ecclesiasticas suas ob-
servaciones scripsit ante quingentos & aliquot annos, sic scribit; *Solis*
Subdiaconis inter inferiores gradus Romana auctoritas concedit, ut sacris
vestibus induti Epistolam legant ante Missam. Quod tamen non ex eorum
consecratione, sed potius ex Ecclesiastica concessione meruerunt obtinere.
Cui consentiunt, qui & circa illa vixerunt tempora; alii: ut *Stepha-*
nus Edvensis de Sacramento Altaris cap. 5. Gemma animae lib. 1. cap. 179.
Hugo de S. Victore in Speculo de myster. Ecclesie. cap. 5. Lombardus lib. 4.
dist. 24.

Ustamen invaluit vix ante quadringentos annos, ut Libri *ista*
traditio cum sua formula transferretur in Libros Pontificales. *Morin.*
d. loco num. 7. in fin.

Itaque hac de re non est summopere contendendum; modò ra-
tum sit apud omnes, debere *Episcopum, Subdiaconatum conferentem,*
attendere diligenter ad omnes in Pontificali caeremonias præceptas, ut
cas exequatur omnes, nullamque negligenter omitti posse sine gravi cri-
mine credat. Præstat enim omnia in Pontificali præcepta existimare
ordinationi necessaria, quam aliqua præjudicio hoc leviora aut præter-
mittere, aut observare negligentius. *Morin. d. loco, num. 4. in fin.*

Diximus de *materia Subdiaconatus;* nunc inquirendum de *Ejus*
forma; Quæstionem à magna Scholasticorum Doctorum parte omissa;
putantium forsàn in ea eritunda difficultatis esse nihil. Declaratà enim
materià, quæ sit forma, cognoscitur statim; cum ex omnium ferè Theo-
logorum dictatis formæ fungantur vicem verba ea, quæ Episcopus ma-
teriam applicando pronuntiat.

Quapropter qui materiæ partes constituunt, Librum Epistola-
rum, Manipulum, Tunicam, Amictum, etiam constituent formam
verba illa, quæ Episcopus, cum hæc porrigit instrumenta, ex præce-
pto Pontificali pronuntiat.

Difficultas aliqua videtur inesse verbis istis, cum Subdiacono,
postquam tetigit, Episcopus dat calicem & patinam: Non sunt enim
imperativa, ut postulare solent plerique. *Videte,* inquit Episcopus,
cujusmodi

Orvinus
Personis
nes, Ecclesie

32

cujusmodi in mysterium vobis traditur, Ideo vos admono, ut ita exhibentis quod Deo placere possitis. Quidam recentiores hæc verba Idem vos admono &c. putant esse amputanda, & formam contineri vobis antecedentibus. Sed Episcopus ista continuo pronuntiat & eodem tenore. Sed distinctio illa admodum est tenuis & μικρολογος.

IO In dicto Pontificali nulla reperitur manus impositionis in ordinatione Subdiaconi mentio; unde patet eam non esse necessariam, pro rext. can. Subdiaconus. dist. 23. Videtur repugnare e. 1. de sacramento ordinis. ubi Papa Innocentius III. eam supponit. Non pugnant canon & capitulum. Illud loquitur de eo tempore quo Subdiaconatus non erat ordo sacer; hoc cum erat. Campan. in divers. jur. Canon. rubr. 3. num. II. in princ. refer. Barbosa. d. lib. 5. cap. num. II.

II Officium & munus Subdiaconorum est calicem & patenam ad altare deferre, Diaconis tradere, eis ministrare, ut ceolum quoque aquam & mantile tenere, Episcopo, Presbyteris, & Diaconis, pro lavanda ante altare, manibus aquam præbere. can. perlectis. dist. 25. oblationes quæ veniunt ad altare, suscipere; Isidorus in epist. ad Leufridum. Episcopus Cordub. hæc omnia, olim, non in, ut fit hodie, sed ante altare Diaconis tradere; Isidor. d. loco. Raban. Maurus de instit. Clericor. lib. 1. cap. 8. Alcuinus de divinis officiis. Amalarius lib. 2. cap. II. dicit; Subdiaconus vasa altaris ad eum (Diaconum) defert; ipse vero ad altare ad eum disponat; quæ disponenda &c. epistolam solemniter, non vi ordinis, sed ex præcepto Ecclesiæ, (ut supra monuimus) legere. Hostiensis. Innoc. in c. ut quisque de vita & honest. Cleric.

Sed de Officio Subdiaconi accuratius velle tractare, esset magis curiosum, quam necessarium; Nunc enim, & ab aliquot seculis officium Subdiaconi, ut & quatuor minorum ordinum, implentur. Clerici, aut suppleunt Presbyteri cum sacrificant, si quid est, quod necesse sit facere Laicos, ut tangere vasa sacra, &c.